

यस वर्षको मनसुनबाट १२ लाख ५० हजार प्रभावित हुन सक्ने

वर्षको मनसुनबाट १२ लाख ५० हजार नागरिक प्रभावित हुने अनुमान प्रस्तुत गर्दै प्राधिकरणबाट मनसुनजन्म विपद्का लागि गरिएका थप तयारी बारे जानकारी गराउनुभयो ।

पोखरेले पूर्व सूचना तथा पूर्व कार्यका लागि देशका ३४ स्थानमा स्मार्ट साइरन जडान, विपद् सामूहिक उद्धार सवारी तथा 'ए क्लास' एम्बुलेन्सहरु खरिद गरेर सातवटै प्रदेश र काठमाडौं उपत्यकामा एक-एकवटाका दरले वितरण भइसकेको जानकारी दिनुभयो ।

त्यसैगरी भण्डारण गरिएका आपतकालीन उपकरण र सामग्रीको जानकारी उपलब्ध हुने स्रोत व्यवस्थापन प्रणाली 'गोदाम' (<https://godam.gov.np>) र खोज तथा उद्धारमा संलग्न हुने स्वयंसेवकहरुको विवरण उपलब्ध हुने स्वयंसेवक व्यवस्थापन प्रणाली (<https://vms.ndrrma.gov.np/>) बारेमा पनि उल्लेख गर्नुभयो । स्वयंसेवक प्रणालीमा हालसम्म एक लाख ४२२ जना सूचिकृत भइसकेका छन् ।

स्वीकृत राष्ट्रिय कार्ययोजनामा सङ्घीय मन्त्रालय तथा निकायहरु र केन्द्रीय विषयगत क्षेत्रको मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना, जिम्मेवार मन्त्रालय तथा विभागहरु र सुरक्षा निकायहरुको जिम्मेवारीका साथै आपतकालीन अवस्थामा विषयगत क्षेत्रको सम्पर्क विवरणहरु पनि उल्लेख गरिएको छ ।

जल तथा मौसम विज्ञान विभागका अनुसार यस वर्षको मनसुनमा देशभरि कम पानी पर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।
(बाँकी पृष्ठ २ मा...)

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समितिको बैठकले मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य राष्ट्रिय कार्ययोजना-२०८० स्वीकृत गरेको छ । उपप्रधानमन्त्री एवं गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठको अध्यक्षतामा जेठ २८ गते प्राधिकरणको सभाहलमा बसेको समितिको १८ औं बैठकले कार्ययोजना स्वीकृत गरेको हो ।

स्वीकृत कार्ययोजनामा मनसुनजन्म जोखिमको अवस्था विश्लेषण तथा प्रभाव आँकलनका साथै विभिन्न मन्त्रालय तथा विषयगत क्षेत्र, निजी क्षेत्र, मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने नेपाल रेडक्रस लगायत गैरसरकारी संस्थाहरुको जिम्मेवारीका साथै खोज, उद्धार तथा राहत सामग्रीहरुको मौज्जातको विवरण समेटिएको छ ।

उपप्रधानमन्त्री एवं गृहमन्त्री श्रेष्ठले उपलब्ध साधन स्रोतको अधिकतम परिचालन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न तिर ध्यान दिन र विगत वर्षहरुका कमजोरी तथा असावधानी पुनरावृत्ति हुन नदिई कार्ययोजनाको ठोस कार्यान्वयन गर्न सम्बद्ध सबै निकायलाई निर्देशन दिनुभयो ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्री मोहन बहादुर बस्नेतले व्यवस्थित कार्ययोजना बनाउँदा नागरिकको तहबाट पनि सहयोग प्राप्त हुने अनुभव सुनाउँदै कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सक्रियताका साथ सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेलले यस

तातो हावाबाट पर्ने प्रभाव कम गर्न मानवीय कार्ययोजनामा जोड

तातो हावाको लहर तथा लूबाट जनजीवनमा परिरेको प्रभाव, जोगिने उपायहरु तथा यस सम्बन्धमा भइरहेका प्रयासहरुका सम्बन्धमा विपद् संवाद आयोजना गरिएको छ ।

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको सभाहलमा जेठ २६ गते आयोजित संवादका क्रममा विभिन्न निकायहरुको भूमिका र जिम्मेवारी स्पष्ट भएको मानवीय सहायता कार्ययोजना तथा विषयगत क्षेत्रहरुको योजना आवश्यक रहेको महशुस गरियो ।

तातो हावा सम्बन्धि सरकारी निकायका अधिकारीहरु एवं विज्ञहरुबाट स्थानीय तहहरुको आवश्यकता पहिचान गरी त्यहाँका जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्वमा पूर्वतयारी एवं प्रतिकार्यका कार्यहरु अगाडि बढाउन उपयुक्त हुने धारणा पनि व्यक्त भयो ।

तातो हावाको लहर तथा लू बाट प्रभावित भएकाहरुलाई

जोगाउन गैरसरकारी एवं परोपकारी संस्थाका साथै विपद् स्वयंसेवकहरुको पनि भूमिका हुनेमा सबैको एक मत रह्यो ।

संवादका क्रममा जल तथा मौसम विज्ञान विभागका उप महानिर्देशक डा. अर्चना श्रेष्ठले यस वर्ष विभिन्न स्थानमा अधिकतम तापक्रम हालसम्मकै उच्च रहेको र यो अवस्था अझै केही दिन रहनसक्ने बताउनुभयो ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयका वरिष्ठ मेडिकल सुपरिटेन्डन्ट डा. पवन कुमार साहले तातो हावाको लहरबाट सामान्यदेखि बेहोस भई ज्यान जानेसम्मका स्वास्थ्य जोखिम रहेको जानकारी दिनुभयो ।

नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषद्का वरिष्ठ अनुसन्धान अधिकृत डा. मेघनाथ धिमालले स्वास्थ्य, शिक्षा, यातायात, विद्युत प्रणाली लगायतमा प्रभाव पर्ने भएकोले सबै निकायहरुबीच उचित समन्वयमा काम हुनुपर्ने धारणा राख्नुभयो ।

डिपिनेट, केयर नेपाल, स्टार्ट फण्ड, पिपल इन निड, ओपिएम नेपाल लगायत मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरुले तातो हावाबाट प्रभावितहरुका लागि आ-आपना संस्थाहरुका योजनाहरुबारे जानकारी गराउनुभएको थियो ।

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेलको अध्यक्षतामा भएको संवाद कार्यक्रमलाई जलवायु परिवर्तन र पानी व्यवस्थापन विज्ञ अजय दीक्षितले सहजीकरण गर्नुभएको थियो । ■

आयोजना कार्यान्वयनमा जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई मूलप्रवाहीकरण गरिने

काठमाडौं/ आयोजना कार्यान्वयनका हरेक चरणमा वातावरण संरक्षण र जलवायु अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई मूलप्रवाहीकरण गरिने भएको छ ।

अर्थमन्त्री प्रकाशशरण महतले जेठ १५ गते संघीय संसद्मा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट प्रस्तुत गर्दै विपद् व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई एकीकृत गरी जोखिम न्यूनीकरण तथा रोकथामका उपाय अवलम्बन गरिने बताउनुभएको हो ।

विभिन्न ४३ स्थानीय तहमा नेपाल जलवायु नमुना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने जानकारी दिँदै अर्थमन्त्री महतले जल तथा मौसम पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणालीलाई थप

विश्वसनीय र भरपर्दो बनाइने पनि बताउनुभयो । सुर्खेत, पाल्पा र उदयपुरका मौसमी राडार केन्द्रलाई पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा ल्याइने उहाँले जानकारी पनि दिनुभयो । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण र अनुकूलनसम्बन्धी राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गरिने उहाँको भनाइ छ ।

जलवायु परिवर्तनका असरहरूको वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धान गर्न एवं हिम प्रणालीको निरन्तर अनुगमन गर्न सञ्चालनमा रहेका ९ वटा हिम केन्द्रलाई पूर्ण स्वचालित र तत्काल तथ्यांक प्राप्त हुने गरी स्तरोन्नति गरिने पनि बजेट वक्तव्यमा जनाइएको छ ।

बजेट वक्तव्यमा उल्लेख छ, 'विपद्को समयमा तत्काल

उद्धार गर्न नेपाली सेना र सशस्त्र प्रहरी बलको क्षमता विकास गरिनेछ । विपद् पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुनर्स्थापनामा स्थानीय समुदायको सहभागिता अभिवृद्धि गर्न स्थानीय स्तरमा स्वयंसेवक व्युत्पन्न गरी परिचालन गरिनेछ । विपद् प्रतिकार्यमा संलग्न निकायलाई अन्तर्राष्ट्रिय खोज तथा उद्धार सहयोगी समूहको मान्यता प्राप्त गर्न सहजीकरण गरिनेछ ।'

विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न बहुप्रकोपीय पूर्व चेतावनी राष्ट्रिय प्रणाली स्थापना तथा बहुप्रकोपीय जोखिम आँकलन गर्ने प्रणाली स्थापना गर्ने जानकारी गराउँदै अर्थमन्त्री महतले सूचना प्रणालीको उपयोग गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना प्रणाली संचालन गरिने पनि उल्लेख गर्नुभयो ।

बजेट वक्तव्यमा बाढी पहिरोजस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट जोखिमममा रहेका बस्तीको पहिचान गरी विस्तारित भएका परिवारहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गरिने जनाइएको छ ।

अर्थमन्त्री महतले उद्देगको जोखिम नियन्त्रणका लागि प्रदेशसँगको सहकार्यमा सामग्री खरिद र तालिम कार्यक्रम संचालन गर्न तथा काठमाडौंको वीर अस्पतालमा रहेको वर्न युनिटलाई स्तरोन्नति गरी सुविधा सम्पन्न वर्न सेन्टरका रूपमा विकास गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको पनि जानकारी गराउनुभएको छ । ■

यस वर्षको मनसुनबाट...

सरदरभन्दा कम पानी पर्ने भएकोले न्यूनतम तापक्रम विगतको भन्दा बढी हुने अनुमान पनि गरिएको छ ।

सामान्यतया जेठ अन्तिम साताबाट मनसुन नेपाल प्रवेश गर्दछ । जल तथा मौसम विज्ञान विभागका महानिर्देशक कमल राम जोशीले यस वर्षको मनसुन जेठ ३१ वा ३२ गते पूर्वबाट प्रवेश गर्ने संभावना रहेको बताउनुभयो । नेपालमा मनुसन सरदर एक सय दिन क्रियाशील हुने गरेको छ ।

नेपालमा बाढी, पहिरो र भारी वर्षा प्रमुख मनसुनजन्य विपद् हुन् । यसका साथै मनुसनको अवधिमा झाडापखाला, हैजा जस्ता पानीजन्य रोग, सर्पदंश, डेंगु, मलेरियाजस्ता किटजन्य प्रकोप बढ्ने गर्छन् । नेपालमा मनसुनजन्य विपद्ले सबैभन्दा धेरै नागरिकलाई प्रभावित गर्छ र सबैभन्दा धेरै आर्थिक क्षति निम्त्याउँछ ।

यस वर्षको मनसुनबाट पहिरोको धेरै उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाहरूमा इलाम, पाँचथर, धनकुटा, तेह्रथुम, ओखलढुंगा, ललितपुर, भक्तपुर, काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ, तनहुँ, स्याङ्जा, पाल्पा, गुल्मी, अर्घाखाँची, बागलुङ, प्युठान, रोल्पा, रूकुम पश्चिम, दैलेख, अछाम र बैतडी छन् ।

त्यसैगरी, पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाहरूमा भोजपुर, खोटाङ, उदयपुर, सिन्धुली, रामेछाप, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, काभ्रे, मकवानपुर, गोरखा, लमजुङ, कास्की, पर्वत, सल्लान, जाजरकोट, डोटी, बाजुरा, बझाङ, उडेल्थुरा र दाङ्गुला छन् ।

मनुसनबाट प्रभावित हुनसक्ने जनसंख्याको प्रदेशगत विवरण

क्र.सं.	प्रदेश	प्रभावित हुनसक्ने जनसंख्या	प्रभावित हुनसक्ने घरधुरी
१	कोशी	३,०९,१४३	६८,९१९
२	मधेश	४,०३,१८०	९२,२६१
३	बागमती	९६,८५८	२२,३९३
४	गण्डकी	६९,७४४	१५,९६०
५	लुम्बिनी	१,९९,८६२	४५,७३५
६	कर्णाली	३५,३३३	८,०८५
७	सुदूरपश्चिम	१,४७,०६०	३३,६५२
जम्मा		१२,५४,१८१	२,८६,९९८

विगतदेखि बारम्बार बाढीबाट प्रभावित हुने जिल्लाहरूमा झापा, मोरङ, सुनसरी, सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा, पर्सा, चितवन, नवलपरासी पूर्व, नवलपरासी पश्चिम, रूपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, सुर्खेत, कैलाली र कञ्चनपुर छन् जुन यस वर्षको मनुसनमा पनि बाढीबाट प्रभावित हुने संभावित जिल्लाहरू हुन् ।

मनुसनजन्य विपद् जोखिमको प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि सबै सुरक्षा निकाय अन्तर्गतका खोज-उद्धार जनशक्ति तैनाथीको अवस्थामा रहेको र विभिन्न निकाय अन्तर्गत रहेका विपद् उद्धार तथा राहतसँग सम्बन्धित स्रोत साधन यन्त्र उपकरण सातवटै प्रदेशमा तयारी अवस्थामा राखिएको छ ।

त्यसैगरी, बैठकले बहुप्रकोपीय जोखिम आँकलन विधि तथा कार्ययोजना तयार गर्न प्राधिकरणका सहसचिवको

नेतृत्वमा गृह मन्त्रालय, सहरी विकास मन्त्रालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, कृषि तथा पशुपंक्षी मन्त्रालय, महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, केन्द्रीय तथ्यांक कार्यालय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, खानी तथा भू-गर्भ विभाग एक कार्यदल पनि गठन गरेको छ । प्राधिकरणका सिनियर डिभिजनल इन्जिनियर (हाइड्रोलोजिस्ट) कार्यदलको सदस्य-सचिव रहनु हुनेछ ।

साथै, बैठकले तातो हावाको लहरबाट उत्पन्न परिस्थितीका सम्बन्धमा प्रभावितहरूलाई सहयोग पुर्याउन तत्काल राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणबाट संघीय निकायहरू, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह तथा संघसंस्थासँग आवश्यक समन्वय गर्ने जिम्मेवारी पनि तोकेको छ । ■

निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्य भीम राज बस्नेत, शाखा अधिकृत, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण

मनसुनजन्य विपद्बाट २०७७ जेठ ३० पछि र आगलागीजन्य विपद्बाट मिति २०७७ मंसिर ०१ पछि क्षति भएका निजी आवासलाई सुरक्षित तरिकाले मर्मत/प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना गर्ने कार्यका लागि "मनसुनजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि, २०७७ (प्रथम संशोधन २०७८।१०।१४)" र "आगलागीजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७८ (प्रथम संशोधन २०७८।१०।१४)" कार्यान्वयनमा रहेको छ । कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम मनसुनजन्य र आगलागीजन्य विपद्बाट क्षति भएका निजी आवासहरूको मर्मत/प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना गर्ने कार्यलाई सम्पन्न गर्न कार्यविधिको दफा ५ (२) अनुसार संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लागत सहभागिताको आधारमा विपद् प्रभावित लाभग्राहीलाई अनुदान रकम वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

कार्यविधि अनुसार मनसुनजन्य र आगलागीजन्य विपद्बाट क्षति भएका निजी आवासको मर्मत/प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्यका लागि सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले लाभग्राहीको पहिचान गरी सूची सहितको विवरण जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा पठाउनु पर्दछ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले प्राप्त भएको सूचीमा समावेश भएको व्यक्तिको सङ्कलित लागत र सोको क्षति विश्लेषण तथा सिफारिसको अध्ययन गरी विपद् प्रभावित परिवार मात्र समावेश हुने गरी लाभग्राही कायम गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यसरी लाभग्राही कायम गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले लागत सहभागिता अनुसार संघीय सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबाट अनुदान रकम मागका लागि कार्यविधिको दफा ५, वित्तीय प्रवन्धमा देहायको व्यवस्था गरिएको छ ।

अनुदान प्रयोजनको लागि हुने कुल लागतमध्ये स्थानीय तहका हकमा महानगरपालिका/उपमहानगरपालिकाले २० प्रतिशत, नगरपालिकाले १५ प्रतिशत र गाउँपालिकाले १० प्रतिशत व्यहोर्ने तथा ३० प्रतिशत प्रदेश सरकारले र बाँकी संघीय सरकारले व्यहोर्ने गरी लागत सहभागिताका आधारमा तीनै तहका सरकारबाट प्रबन्ध गरिनेछ ।

उपरोक्तानुसार कायम भएका लाभग्राहीलाई मर्मत/प्रवलीकरणका लागि सम्झौता अनुसार कार्य सम्पन्न गरेको प्राविधिक जाँचपास प्रतिवेदनको आधारमा एकमुष्ट ५० हजार रुपैयाँ र निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान अन्तर्गत पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाका लाभग्राहीले अस्थायी आवासको ५० हजार, निजी आवास पुनर्निर्माणका लागि क्षतिको यथार्थ प्राविधिक मूल्याङ्कनका आधारमा बढीमा हिमाली जिल्लामा पाँच लाख रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा चार लाख रुपैयाँ र तराईका जिल्लामा तीन लाख रुपैयाँलाई तीन किस्तामा देहाय बमोजिम अनुदान रकम वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

१. सम्झौता हुनासाथ पहिलो किस्ता बापत ५० हजार रुपैयाँ,

२. प्लिन्य लेभलसम्म आवास निर्माण सम्पन्न गरिसकेपछि निर्माण सम्पन्न गरेको प्राविधिक जाँच प्रतिवेदनका आधारमा दोस्रो किस्ता बापत हिमाली जिल्लामा दुई लाख ५० हजार रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा दुई लाख रुपैयाँ र तराईका जिल्लामा एक लाख ५० हजार रुपैयाँ,

३. निर्माण सम्पन्न गरिसकेपछि प्राविधिकको अन्तिम जाँच प्रतिवेदनको आधारमा अन्तिम किस्ता बापत हिमाली जिल्लामा दुई लाख रुपैयाँ, पहाडी जिल्लामा एक लाख ५० हजार रुपैयाँ र तराईका जिल्लामा एक लाख रुपैयाँ,

यसैगरी पुनर्स्थापनाका लाभग्राही वा निजको परिवारको सदस्यको नाममा नेपालको कुनै पनि स्थानमा घडेरीयोग्य जग्गा नभएमा घडेरी खरिदका लागि बढीमा तीन लाख अनुदान रकम उपलब्ध गराइने व्यवस्था कार्यविधिमा उल्लेख छ ।

“
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन
समितिले विद्युतीय प्रणालीमार्फत्
नै पहिचान गरेका लाभग्राहीलाई
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन
समितिले पुनर्मूल्यांकन गरी
लाभग्राही कायम गर्नुपर्दछ ।
”

कार्यविधि अनुसार मनसुनजन्य र आगलागीजन्य विपद्बाट क्षति भएको निजी आवास मर्मत/प्रवलीकरण, पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाका लागि आ.व. ०७७।०७८ देखि आ.व. ०७९।०८० को चैत्र मसान्तसम्म जम्मा रु. १ अर्ब १४ करोड ७४ लाख १८ हजार ७५० रुपैयाँ विपद् प्रभावित ३८ जिल्लाको विपद् व्यवस्थापन कोषमा लागत सहभागिता अनुसार संघीय सरकारको तर्फबाट व्यहोर्नुपर्ने अनुदान रकम पठाइसकिएको छ ।

विकसित प्रणाली

पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्यलाई अझ व्यवस्थित गरी समयमै सम्पन्न गर्नका लागि देहायका प्रणालीहरू विकास गरिएको छ :

१) survey.bipad.gov.np: प्राविधिकहरूले लाभग्राहीको विवरण संकलन गर्न जाँदा लैजानुपर्ने निस्सा फाराम यस प्रणालीबाट डाउनलोड गर्न सकिन्छ । साथै

NDRRMA KoBoCollect (Mobile App) प्रयोगका लागि User Id र Password प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

२) NDRRMA KoBoCollect: यसले कार्यविधि बमोजिमको निजी आवास क्षतिको Geo-location सहितको विवरण संकलन गर्छ । यसको प्रयोगकर्ता स्थानीय तहका स्थलगत सर्वेक्षणमा जाने प्राविधिक तथा सर्वेक्षकहरू हुन् ।

- मनसुनजन्य घटना घट्ने बित्तिकै स्थानीय तहले यस प्राधिकरणबाट निर्माण गरिएको NDRRMA KoBoCollect नामक मोबाइल एपमार्फत् निजी आवास क्षतिको विवरण संकलन गर्नुपर्छ । यो मोबाइल एप Play Store बाट डाउनलोड गर्न सकिन्छ ।
- एपमार्फत् विवरण संकलन गर्दा स्थानीय तहका प्राविधिकहरू घटनास्थलमा अनिवार्य रूपमा पुग्नुपर्छ । प्राविधिकहरू घटनास्थलमा पुगे नपुगेको विद्युतीय प्रणालीबाट अनुगमन गर्न सकिन्छ । भत्किएका घरको फोटो र पूर्ण विवरण अनिवार्य रूपमा विद्युतीय प्रणालीमा प्रविष्ट भएको हुनुपर्छ ।
- यस मोबाइल एपलाई reconstruction.ndrrma.gov.np नामक विद्युतीय प्रणालीमा आबद्ध गरिएको छ ।

३) NDRRMA MIS: यस प्रणालीमा स्थानीय तहले लाभग्राही पहिचान गर्ने र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले लाभग्राही कायम गरी अनुदान रकम माग गर्ने लगायत अभिलेख व्यवस्थापनका कार्यहरू गर्न सकिन्छ । यसको प्रयोगकर्ता स्थानीय तह, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, प्रदेश र राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण रहेका छन् ।

- NDRRMA KoBoCollect बाट संकलन गरिएको विवरण NDRRMA MIS मा प्राप्त गरिसकेपछि स्थानीय तहले Verify गर्ने र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले लाभग्राही पहिचान गर्नुपर्ने हुन्छ । लाभग्राही कायम गर्नका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष सिफारिस गर्ने कार्य यस प्रणालीमार्फत् नै गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले विद्युतीय प्रणालीमार्फत् नै पहिचान गरेका लाभग्राहीलाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले पुनर्मूल्यांकन गरी लाभग्राही कायम गर्नुपर्दछ ।
- लाभग्राही कायम पश्चात, लाभग्राहीको सम्झौता र बैंक खाताको प्रक्रिया सम्पन्न भएपछि प्राधिकरण, प्रदेश सरकार र सम्बन्धित स्थानीय पालिकाले जिल्ला विपद् कोषमा अनुदान रकम जम्मा गर्नुपर्छ ।
- यस प्रणालीको प्रयोगले स्थानीय तह, प्रदेश सरकार र जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अभिलेख व्यवस्थापन र सूचना प्राप्तिमा सहज हुने गर्दछन् ।
- दोश्रो तथा अन्तिम किस्ताको रकम वितरण गर्दा पनि स्थानीय तहका प्राविधिकहरूले अनुगमन मूल्यांकन फाराम बमोजिम घरको फोटोसहितको विवरणहरू विद्युतीय प्रणालीमा प्रविष्ट गरेपछि मात्र बाँकी अनुदान रकम लाभग्राहीको खातामा पठाउनुपर्ने हुन्छ । ■

गोताखोर प्रशिक्षार्थीलाई उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठद्वारा प्रमाणपत्र प्रदान

उपप्रधानमन्त्री एवम् गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठले नेपाल जस्तो जल उत्पन्न जोखिम भएको देशमा आफ्नै गोताखोर जनशक्ति उत्पादन गरेर सशस्त्र प्रहरी बलले गौरवपूर्ण काम गरेको बताउनुभएको छ।

जेठ १८ गते 'सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, विपद् व्यवस्थापन शिक्षालय' कुरिनटारमा आयोजित गोताखोर तालिमको समापन समारोहमा प्रशिक्षार्थीलाई पुरस्कार तथा प्रमाणपत्र प्रदान गर्दै उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठले यो धारणा व्यक्त गर्नुभएको हो।

उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठले भन्नुभयो, 'यो तालिम ठुलो योगदानको रूपमा अंकित हुनेछ। जनताको सेवा गर्न सीपसहित आफुलाई तयार गर्नु सामान्य र सजिलो योगदान होइन।'

गण्डकी प्रदेश सरकार समेतको सहयोगमा २० जनाका लागि पाँच हप्तासम्म भएको सैद्धान्तिक एवम् प्रयोगात्मक तालिममा सशस्त्र प्रहरी बल - नेपालका जवान गणेशबहादुर थापा उत्कृष्ट हुनुभएको थियो। सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालका १९ र नेपाल प्रहरीका १ गरी २० प्रशिक्षार्थीले यस वर्ष प्रशिक्षण लिनुभएको हो।

आफ्नै आवश्यकता आधारमा, सीपयुक्त गोताखोर उत्पादन गर्ने योजना अन्तर्गत नेपालमा भएको यो तेस्रो तालिम हो। नेपालमै तालिम हुनुअघि बंगलादेशमा तालिम भएको थियो। तर सामुन्द्रीक जल उत्पन्न प्रकोप बढी हुने बंगलादेशमा त्यही आधारको तालिम हुने गर्दथ्यो।

नेपालमा भने बेगले बग्ने, चिसो बग्ने, बाढी आउने जस्ता जल उत्पन्न जोखिमलाई यहाँको आवश्यकता अनुरूपको तालिम जरुरी थियो। यो तालिमको अभ्यास त्रिशुली लगायतका नदी र फेवातालमा भएको थियो।

समारोहमा मन्त्रव्य राख्ने क्रममा सशस्त्र प्रहरी बलका महानिरीक्षक राजु अर्यालले जानकारी दिनुभएअनुसार अधिल्ला तालिमहरूमा विदेशी प्रशिक्षक समेत हुने गर्थे भने यस पटकका प्रशिक्षक नेपाली नै हुन्। यो तालिमबाट थपिएका २० सहित अब ७४ जना तालिम प्राप्त गोताखोर सशस्त्र प्रहरीमा छन्।

खोला, नदी आदिमा डुबेकामध्ये हालसम्मका २२७ घटनामा ३२ जनाको जीवितै उद्धार गरिएको छ भने २४४ जनाको मृत्यु भएको छ।

समारोहमा नदीमा मानिस डुबेमा आकस्मिक रूपमा निकाल्ने वा खोज्ने अभ्यासबारे प्रशिक्षार्थीबाट 'डेमोन्स्ट्रेसन' प्रस्तुत गरिएको थियो। डुबेका वा बगाएका मानिसलाई नदीको वा पानीको भित्री सतहसम्म पुगेर कसरी बचाउने, कसरी प्रारम्भिक उपचार गर्ने जस्ता सन्दर्भ प्रस्तुतिमा थिए।

समारोहमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेल, नेपाल प्रहरीका महानिरीक्षक बसन्तबहादुर कुँवर, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका प्रमुख हुतराज थापा, गण्डकी प्रदेश सरकारका सचिव ब्री अधिकारी, इच्छाकामना गाउँपालिका चितवनका अध्यक्ष दानबहादुर गुरुङ, गण्डकी प्रदेशका पूर्व आन्तरिक मामला तथा कानूनमन्त्री डोबाटो बिक सहभागी हुनुहुन्थ्यो।

प्रशिक्षार्थीलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्ने कार्यक्रममा सहभागी हुनुअघि उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठले शिक्षालयमा रहेको आपतकालीन उद्धार सम्बन्धी सामग्रीहरूको निरीक्षण गर्नुभएको थियो। ■

सुर्खेत र दैलेखमा अभिमुखीकरण

सुर्खेत र दैलेखमा मनसुनजन्य तथा आगलागीजन्य विपद्बाट क्षति भएका निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना अनुदान कार्यविधि र विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। सुर्खेतका प्रमुख जिल्ला अधिकारी नारायण प्रसाद सापकोटाको अध्यक्षतामा जेठ १४ गते र

दैलेखका प्रमुख जिल्ला अधिकारी गोगन बहादुर हमालको अध्यक्षतामा जेठ ११ गते सम्पन्न कार्यक्रममा तीनै तहका सुरक्षा निकायका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, स्थानीय तहका प्रमुखहरू, तथा विपद् फोकल पर्सनहरू, प्राविधिक, सूचना प्रविधिका कर्मचारीहरूको सहभागिता थियो।

कार्यक्रम राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणको आयोजना, जिल्ला प्रशासन कार्यालय दैलेखको समन्वय र राष्ट्रिय आवास तथा बस्ती उत्थानशील मञ्चको प्राविधिक सहयोगमा सम्पन्न भएको हो। ■

पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्य सम्मेलन

पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्य (Anticipatory Action) सम्बन्धी एसिया प्रशान्त स्तरीय तीन दिने संवाद मञ्च काठमाडौंमा सम्पन्न भएको छ । जेठ ३० देखि ३२ सम्म चलेको संवादको उपप्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठले कार्यक्रमको उद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

उद्घाटन कार्यक्रममा विशेष मन्तव्य राख्दै उपप्रधानमन्त्री तथा गृहमन्त्री श्रेष्ठले नेपालमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्यलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा अगाडिका लागि सोच्ने दृष्टिकोणलाई मलजल गर्ने लक्ष्यका साथ अगाडि बढाइरहेको बताउनुभयो ।

उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठले भन्नुभयो, 'हामी विपद् जोखिमको पूर्वानुमानलाई स्थानीय समुदायलाई प्रभाव सूचना संचारसँग जोडिरहेका छौं । रेडक्रस अभियानसँग मिलेर हामीले सबै स्थानीय तहमा स्वयंसेवक परिचालनको तयारी गरेका छौं । गोदादा प्रणालीले अग्रिम व्यवस्थापन गरिएका राहत सामग्रीका अलवा खोज तथा उद्धारका उपकरणहरू पछ्याउन सहयोग गर्छ ।'

पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्यको दिगो बढोत्तरीमा जोड गरिरहँदा अझ वैज्ञानिक जोखिम-जानकारी भएको र नीतिमा आधारित पद्धतिदर्फ अधि बढनुपर्नेमा उपप्रधानमन्त्री श्रेष्ठको जोड थियो ।

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण र एन्टिसिपेसन हबले मानवीय क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न संस्थाहरूको सहयोगमा संवाद मञ्च आयोजना गरेका हुन् ।

कार्यक्रमको सहआयोजक एन्टिसिपेसन हबकी प्रमुख कारा डेभोना सिम्हानले यस्ता मञ्चहरूले मानिसहरूको जीवन जोगाउन र समाधानहरूको विकास गर्न एकअर्काका अनुभव साटासाट गर्न र सिक्न मद्दत गर्ने धारणा राख्नुभयो ।

एसिया प्रशान्त स्तरको संवाद मञ्चको यो सातौं संस्करण हो । यस वर्षको नारा 'नयाँ उचाइमा पुग्दै: पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्यको दिगो बृद्धिका लागि मार्गहरूको खोजी' रहेको थियो ।

कार्यक्रममा नेपालसहित २५ देशका २०० भन्दा बढी

सरकारी प्रतिनिधिहरू, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्य अभ्यसकर्ताहरू, साझेदार संस्थाका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

संवाद मञ्चमा पूर्वसूचना प्रणाली, यस क्षेत्रमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्यका लागि साझा मापदण्डहरू, सामाजिक पंजीकरणलगायतका विषयगत क्षेत्रहरूबारे छलफल भए । साथै, विभिन्न देशमा भएका असल अभ्यासहरूबारे अनुभव आदानप्रदान पनि गरियो ।

कुनै स्थानमा विपद्का कुनै घटना हुने पूर्वानुमान भइसकेपछि गरिने अग्रिम उद्धार तथा राहतसहितका क्रियाकलापलाई पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्य भनिन्छ । ■

“म आगो हुँ । मानिसलाई म नभई हुँदैन । पकाउन र उज्यालोका लागि मेरो आवश्यकता पर्दछ । होसियारीपूर्वक चलाउनु भयो भने म तपाईंको राम्रो साथी हुँ । लापर्वाही गर्नुभयो भने मेरे कारण घर-गोठ, टोल र बस्ती खरानी हुनसक्छ । त्यसैले मलाई प्रयोग गर्दा होसियारी अपनाउनुहोस् है ।”

बैठक तथा छलफल

समुदायलाई अधिकार-सम्पन्न बनाउने तथा गरिबी निवारण कार्यक्रमका नेपाली अनुभवको अवलोकनका लागि नेपालमा आएको पाकिस्तानको 'बलुचिस्तान रुल डेभलपमेन्ट एण्ड कम्युनिटी इम्पारमेन्ट प्रोग्राम (BRACE)' का पदाधिकारीहरूले जेठ २९ गते राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका अधिकारीहरूसँग छलफल गर्नुभएको छ । त्यसक्रममा प्राधिकरणका सहसचिव रुद्रसिंह तामाङले विपद् व्यवस्थापनमा प्राधिकरणको भूमिकाबारे जानकारी गराउनु भयो । भ्रमणको संयोजन इन्स्टिट्युट फर इन्टरनेशनल डेभलपमेन्ट (IID) ले गरेको हो ।

प्राधिकरणको कोबोकलेक्ट मोबाइल एप तथा पुनर्निर्माण एमआइएस सिष्टमलाई सुदृढीकरण गर्न गठित कार्यदलको विभिन्न मितिमा बसेको बैठक, छलफलबाट उठेका जिज्ञासा र समस्यालाई समाधान गर्दै प्रणाली विकासको कार्य अन्तिम चरणमा पुऱ्याइएको हो । ■

यसपालिको मनसुनमा हुनसक्ने विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि आवश्यक पूर्वतयारी एवं विपद्का घटना भइहाले प्रभावकारी प्रतिकार्य, विपद् सम्बद्ध बागमती प्रदेशका कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, पालिकाहरूलाई प्राविधिक सहायता विस्तार एवं विपद् स्वयंसेवक परिचालन सम्बन्धमा बागमती प्रदेशका आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री गंगानारायण श्रेष्ठ र प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेलसहित उच्च अधिकारीहरूबीच जेठ २४ मा छलफल भयो । प्राधिकरणले मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना तयार गरिरहेको छ । ■

बाँकेको राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा बाढी पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वकार्य सम्बन्धी कृत्रिम घटना अभ्यास सम्पन्न भएको छ । जेठ २२ गते भएको कार्यक्रममा स्थानीय समुदायका साथै राप्ती सोनारी गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, नरैनापुर गाउँपालिकाका प्रतिनिधिहरू, प्राधिकरण, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल, नेपाल रेडक्रस, विश्व बैंक, रियल टाइम सोलुसन, सेभ द चिल्ड्रेन, सामाजिक विकास मञ्च लगायतका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो । ■

२०७२ बैशाख १२ को भूकम्पपछि निजी आवास पुनर्निर्माणमा सहयोग पुर्याउदै आएको 'भूकम्पीय आवास पुनर्निर्माण आयोजना (EHRP)' को समाप्तिका सन्दर्भमा तयार हुन लागेको 'कार्यान्वयन समापन तथा परिणाम रिपोर्ट (ICR)' माथि आज उक्त परियोजनामा संलग्न अधिकारी तथा परामर्शदाताहरूको सहभागितामा जेठ १७ गते छलफल भएको छ । आयोजना विश्व बैंकको ऋण सहयोगमा संचालित छ । ■

विपद्को तथ्य तथ्यांक

२०८०-०१-०१ देखि २०७९-०२-३२ सम्म

घटना संख्या
१३७८मृत्यु
६३बेपत्ता
१घाइते
२७८प्रभावित परिवार
१८११पशु चौपाया क्षति
७४१घर क्षति
पूर्ण ८२४
आंशिक ११५

अनुमानित क्षति (रु.)

६८,०८,५८,५६५

२०८० जेठको संक्षिप्त विवरण

२०८०-०२-०१ देखि २०८०-०२-३२ सम्म

घटना संख्या
५८५मृत्यु
२५बेपत्ता
१घाइते
१२५प्रभावित परिवार
८०५पशु चौपाया क्षति
२५४घर क्षति
पूर्ण १५७
आंशिक ६५

अनुमानित क्षति (रु.)

२८,३८,०६,७६५

२०८० जेठमा घटना अनुसारको क्षतिको विवरण

२०८०-०२-०१ देखि २०८०-०२-३२ सम्म

आगलागी

घटना संख्या: ३७०
मृत्यु: ३
बेपत्ता: ०
घाइते: ४५

जनावर आक्रमण

घटना संख्या: २२
मृत्यु: ६
बेपत्ता: ०
घाइते: २९

चट्याङ

घटना संख्या: ३८
मृत्यु: ५
बेपत्ता: ०
घाइते: ३४

पहिरा

घटना संख्या: ३३
मृत्यु: १
बेपत्ता: ०
घाइते: ६

हावा-डुरी

घटना संख्या: ७२
मृत्यु: ०
बेपत्ता: ०
घाइते: १०

लेक लाघु

घटना संख्या: ८
मृत्यु: ३
बेपत्ता: ०
घाइते: ५

बाढी

घटना संख्या: १३
मृत्यु: ३
बेपत्ता: ०
घाइते: १

भारी वर्षा

घटना संख्या: ६
मृत्यु: ०
बेपत्ता: ०
घाइते: ०

डुङ्गा पल्टेर

घटना संख्या: १
मृत्यु: ०
बेपत्ता: १
घाइते: ०

हिउँ पहिरा

घटना संख्या: १
मृत्यु: ३
बेपत्ता: ०
घाइते: २

जङ्गल आगलागी

घटना संख्या: २९
मृत्यु: ०
बेपत्ता: ०
घाइते: ०

अन्य

घटना संख्या: २
मृत्यु: १
बेपत्ता: ०
घाइते: १स्रोत: <http://www.bipadportal.gov.np/>

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण

तथ्याङ्क मिति: २०७७-०२-१ देखि २०८०-०२-३२

मनसुन तथा आगलागीजन्य विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना विवरण

विपद् घटना तथा क्षति विवरण

प्रदेश	विपद् घटना संख्या				क्षति विवरण				
	आगलागी	बाढी	पहिरो	भारी वर्षा	मृत्यु	घाइते	बेपत्ता	क्षतिग्रस्त निजी आवास	अनुमानित क्षति (ने.रु.)
कोशी	२४२४	५१	१९९	१०३	१४२	२५५	१७	२०२७	२६८५९३१५८०
मधेश	२२०२	१९	१	२१२	७४	४१०	१	१७०२	१२९६६७९६९०
बागमती	११७२	६४	१८९	७४	१९०	३४३	६८	१२५१	१८६८६३८५५२
गण्डकी	५७३	५६	२७५	९८	२०७	२४४	२९	८०८	३९४३६०९००
लुम्बिनी	१३६२	४८	१९८	२२७	१५६	२२१	८	११८१	८४४८७९६३८
कर्णाली	२६७	२४	१५३	७३	१४५	१८९	३३	१९७०	१६०६८६३५०
सुदूरपश्चिम	६८६	४७	१५७	९५	१४१	१७१	४४	८८१	३८७९९६६८५
जम्मा	८६८६	३०९	११७२	८८४	१०५५	१८२५	२००	९८२०	७६३९१७३३९५

निजी आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना सर्वेक्षण विवरण

१६८५४
कुल सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी

६२१३
कुल सम्झौता सम्पन्न गरिएको घरधुरी

२२३८
प्रथम किस्ता प्राप्त घरधुरी संख्या

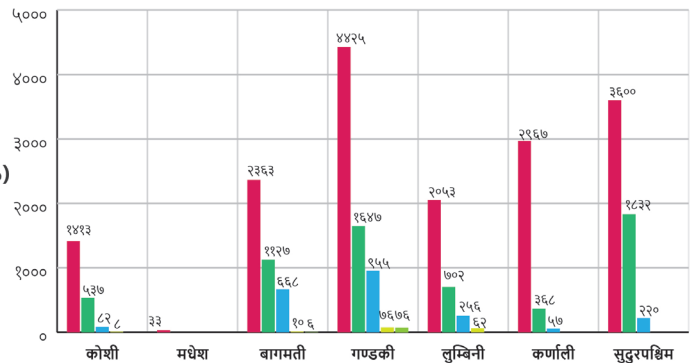
१५६
दोस्रो किस्ता प्राप्त घरधुरी संख्या

८२
तेस्रो किस्ता प्राप्त घरधुरी संख्या

कुल सम्झौता सम्पन्न घरधुरी मध्ये किस्ता रकम प्राप्त घरधुरी संख्या

सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी सम्झौता सम्पन्न घरधुरी प्रथम किस्ता दोस्रो किस्ता तेस्रो किस्ता

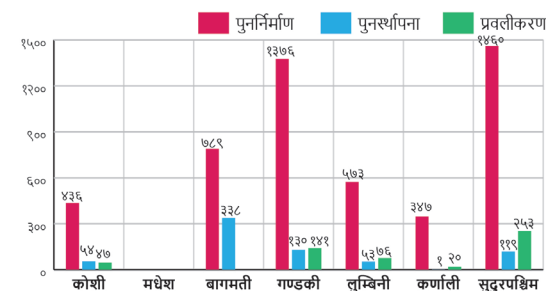

कुल सर्वेक्षण मध्ये स्थानीय तह र जिल्लाबाट स्वीकृत घरधुरी (%)

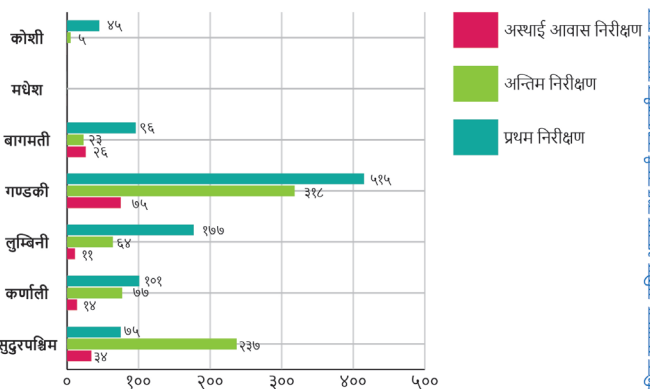
स्थानीय निकायबाट स्वीकृत गरिएको घरधुरी (%) जिल्लाबाट स्वीकृत गरिएको घरधुरी (%)

कुल सर्वेक्षण मध्ये पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना र प्रवलीकरण संख्या

पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना निरीक्षण संख्या

प्राथमिक सहायता: राष्ट्रिय आवास तथा बस्ती उन्मुखी समन्वय मञ्च

डढेलोले १० वर्षदेखि नछोएको लिसंखु पाखर : वन जोगाउँदै, आम्दानी गर्दै स्थानीय

गएको एक महिनामा देशभरका ६६५ स्थानमा डढेलो लाग्दा नौ जनाले ज्यान गुमाए। गत चैत २२ देखि वैशाख २२ गतेसम्म भएको आगलागीमा ५३ जना घाइते भए।

राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका अनुसार करिब ३१ करोड ४० लाख बराबरको धनमाल जलेर नोक्सान भयो। तर, डढेलोका कारण वन र जैविक विविधता तथा वातावरणमा भएको क्षतिको कुनै हिसाब नै छैन।

विशेषतः फागुन, चैत, वैशाख र जेठ महिनामा आगलागीका घटना बढी हुन्छन्। प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अनिल पोखरेल मानिसहरूले जानाजान वनमा आगो लगाइदिँदा गर्मीयाममा बर्सेनि डढेलोका घटना बढिरहेको बताउँछन्।

वन तथा भू-संरक्षण विभागका अनुसार वार्षिक रूपमा सरदर करिब तीन हजार स्थानमा डढेलो लाग्छ। त्यसबाट १ लाख ७२ हजार हेक्टर वन क्षेत्रमा नोक्सान पुग्न अनुमान छ। “यो भनेको झण्डै बागलुङ जिल्ला बराबर हो,” पोखरेल भन्छन्।

डढेलोबाट मात्र ३.३० मेट्रिक टन कार्बन उत्सर्जन हुन्छ। तर, यस्ता वनहरू पनि छन्, जहाँ स्थानीय समुदायले गरेको सानो प्रयासले गर्मी समयमा पनि डढेलो लाग्न पाउँदैन। त्यसको नमूना हो, सिन्धुपाल्चोकको लिसंखु पाखर गाउँपालिकाका वन।

यसरी एक साथ हुन्छ डढेलो नियन्त्रण र आम्दानी लिसंखु पाखरस्थित पातले सामुदायिक वनका अध्यक्ष रमेशकुमार शाक्यका अनुसार त्यहाँका सामुदायिक वनले शुरू गरेको कामले सामुदायिकका साथै व्यक्तिगत वन तथा खरबारीमा समेत १० वर्षदेखि डढेलो लागेको छैन।

डढेलो नियन्त्रणका लागि गरिएको कामले वन त जोगिएको छ नै स्थानीयले रोजागारीसमेत पाएका छन्। यहाँ गर्मी शुरू नहुँदै गरिने सरसफाइले डढेलो नियन्त्रण मात्रै भएको छैन, आम्दानी पनि हुने गरेको छ।

अध्यक्ष शाक्यका अनुसार स्थानीयले फागुन शुरूसम्ममा सामुदायिक र निजी वनका दाउराबाहेकका झाडी सफा गरिसक्छन्। ती सामग्री एउटा खाल्डोमा हालिन्छ। “खाल्डो भरिसकेपछि पानी हाल्छौं। हावा नजाने गरी जस्तापाताले छोप्छौं। त्यसपछि त्यसमा आगो लगाउँछौं,” उनी भन्छन् “यसरी पोलेपछि कोइलाजस्तै हुन्छ। अनि त्यसलाई बोरामा प्याक गर्छौं।”

बोरामा हालिएको सामग्री भक्तपुरस्थित ‘हिमालयन न्याचुरल’ नामको कम्पनीले प्रतिकेजी २० देखि २५ रूपैयाँमा खरिद गर्छ। कम्पनीले स्थानीयबाट किनेको कच्चा पदार्थबाट ब्रिकेट (कोइला) उत्पादन गर्छ। यो काम ११ वर्षदेखि गर्दै आएको शाक्य बताउँछन्। यसो गर्दा वन तथा व्यक्तिगत वन डढेलो लाग्नबाट जोगिएको उनको भनाइ छ। “पहिला हरेक वर्ष गर्मीमा डढेलो लागेर हैरान हुन्थ्यो, अहिले डढेलोको समस्या हटेको छ,” उनले भने।

कम गर्न सकिन्छ डढेलो

चैत वैशाखमा हुने वायु प्रदूषणको प्रमुख स्रोत नै डढेलो हो। वायु प्रदूषणविज्ञ डा. भूपेन्द्र दास भन्छन्, “यदि, सिन्धुपाल्चोकमा जस्तै अन्य ठाउँमा पनि झाडीलाई जलाएर ब्रिकेट बनाउने हो भने डढेलो धेरै हदसम्म कम गर्न सकिन्छ। यसरी ब्रिकेट बनाउँदा वायु प्रदूषण पनि कम हुन्छ।”

हिमालयन न्याचुरल ब्रिकेटका प्रबन्ध निर्देशक सुशील ज्ञवालीका अनुसार उनीहरूले वनबाट उत्पादित बायोमासबाट बनाएका ब्रिकेट (कोइला) रेष्टुरेन्ट हुन्। घरयासी प्रयोग गर्न पनि लैजाने गरिएको छ। “अहिले हामीले धेरै मात्रामा उत्पादन गरेका छौं, हाम्रो कोइला रेष्टुरेन्ट र घरयासी प्रयोजनमा मात्र प्रयोग भएको छ,” उनी भन्छन् “यदि, यसलाई बृहत रूपमा उत्पादन गर्ने हो भने पत्थर कोइलालाई समेत विस्थापित गर्न सकिन्छ। अर्कोतर्फ, डढेलोबाट हाम्रो वन पनि जोगिन्छ।”

पत्थरबाट बन्ने कोइला ईँटा तथा फलाम उद्योगमा खपत हुन्छ। हिमाली क्षेत्रमा महँगो मूल्य तिरेर एलपी ग्यास प्रयोग गर्नुको सट्टा वनमारालगायत बायोमासबाट बनाइने ब्रिकेट प्रयोग गर्दा आधा सस्तो हुने ज्ञवाली बताउँछन्। उनका अनुसार १४ केजी बराबरको एलपी ग्यासले दिने उर्जाका लागि ३० केजी ब्रिकेट खपत हुन्छ।

हिमाली क्षेत्रमा ग्यासको मूल्य प्रतिसिलिण्डर १० हजार रूपैयाँसम्म पर्छ। तर, यसको आधा मूल्यमा एक सिलिण्डर ग्यास बराबरको उर्जा पाउन सकिने ज्ञवालीको भनाइ छ।

कम्पनीले अहिले सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप र भक्तपुरका सामुदायिक वनबाट बायोमास पोलेर बनाइएको कच्चा पदार्थ खरिद गर्दै आएको छ। एक टन ब्रिकेट बनाउन एक हेक्टर वन क्षेत्रको बायोमास खपत हुन्छ। “एक टन ब्रिकेट बनाउँदा एक हेक्टर वनको बायोमास खपत हुन्छ, त्यसैले एक टन उत्पादन गर्नु भनेको एक हेक्टर वन जोगाउनु हो,” ज्ञवाली भन्छन्।

सिन्धुपाल्चोक र रामेछापका सामुदायिक वनले इच्छुक सदस्यलाई बायोमास संकलन र ब्रिकेटका लागि चाहिने कच्चा पदार्थ उत्पादन गर्न आह्वान गर्छन्। उनीहरूले उत्पादन गरेको कच्चा पदार्थ बिक्रीबाट आउनेमध्ये प्रतिकेजी ५० पैसा समूहमा जान्छ। अहिले सिन्धुपाल्चोकको लिसंखु पाखरबाट मात्र वार्षिक २० हजार केजी कच्चा पदार्थ कम्पनीले ल्याइरहेको छ।

दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप र भक्तपुरका सामुदायिक वनबाट वार्षिक ४ लाख किलो बायोमासबाट बनेको धुलो कोइला खरिद गर्दै आइरहेको ज्ञवाली बताउँछन्। “हामीलाई जुन सामुदायिक वनले धुलो कोइला दिनुभएको छ, त्यो वनमा डढेलो लागेको छैन,” ज्ञवाली भन्छन् “पैसासँग जोड्ने हो भने, हामीले वनमा डढेलो कम गर्न सक्छौं भन्ने यो सानो उदाहरण मात्र हो।” ■

उकालो डट कमबाट

बैठक तथा छलफल

■ प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेल र युरोपियन सिभिल प्रोटेक्सन एण्ड ह्यामिनिटेरियन एड (ECHO) का दक्षिण तथा पूर्वी एसिया एवं प्रशान्त क्षेत्रका टिम लिडर फ्लाभियो बेलोबीच बैशाख १० गते विपद् जोखिम न्यूनीकरण, मानवीय अवस्था र सम्भावित सहकार्यका बारेमा छलफल भएको छ। ■

■ प्राधिकरणका उच्च अधिकारीहरू र संयुक्त राष्ट्रसंघको नेपालस्थित आवासीय संयोजक हाना सिंगर-ह्याम्डी नेतृत्वका प्रतिनिधिबीच बैशाख ९ गते बैठक भएको छ।

उक्त अवसरमा यस वर्षको मनसुनबाट हुन सक्ने क्षति न्यूनीकरणका लागि संभाव्य सहकार्यका साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा भइरहेका काम र यसका संभावित क्षेत्रहरूमा गर्न सकिने सहकार्यका विषयमा छलफल भयो। ■

राष्ट्रिय विपद् बुलेटिन

२०८० असार
June 2023

बहुप्रकोपीय पूर्वचेतावनी प्रणालीमा सहकार्यको प्रयास

हिन्द-कुश हिमालय क्षेत्रमा जलवायु जोखिम न्यूनीकरणका लागि एसियाली विकास बैंकले संचालन गर्न लागेको प्राविधिक सहायता परियोजनाका साथै जलविद्युत लगायत ठूला पूर्वाधारहरूमा जोखिम तथा जलवायु उत्थानशीलता विकास एवं बहुप्रकोपीय पूर्वचेतावनी प्रणालीमा सहकार्य लगायतका विषयमा बैशाख १६ गते एसियाली विकास बैंकका दुई अलग समूहसँग प्राधिकरणमा छलफल भएको छ ।

त्यसअघि, जेठ १६ गते प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेल एवं उच्च अधिकारीहरूले एसियाली विकास बैंकका प्रमुख अर्थशास्त्री ज्यान हानसेन र बैंकका अन्य प्रतिनिधिहरूसँग हिन्द कुश क्षेत्रसहित नेपालमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी संभावित सहकार्यहरूबारे विमर्श गर्नुभएको थियो । ■

क्षेत्रगत कार्यक्रमहरूमा सहकार्य गर्न छलफल

जलविद्युत, पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रगत कार्यक्रमहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका अवयवहरूलाई एकीकृत गर्ने सम्बन्धमा प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुख अनिल पोखरेलको अध्यक्षतामा जेठ १० गते विश्व बैंकका वरिष्ठ उर्जा विज्ञहरू सहितका प्रतिनिधिहरू र प्राधिकरणका अन्य अधिकारीहरूको संयुक्त बैठक सम्पन्न भएको छ । ■

आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरू

क्र. सं.	प्रदेश	जिल्ला	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	नेपाल प्रहरी	सशस्त्र प्रहरी बल	क्र. सं.	प्रदेश	जिल्ला	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	नेपाल प्रहरी	सशस्त्र प्रहरी बल
१	प्रदेश नं. १	भोजपुर	९८५२०१७७७७	९८५२०-१५५५५	९८५२७२२४५	४०	गण्डकी	मनाङ	९८५६०३७७७७	०६६-४४०१९९	९८५२७२५२१
२	प्रदेश नं. १	धनकुटा	९८५२०३७७७७	०२६-५२०१५५	९८५२७२२४६	४१	गण्डकी	मुस्ताङ	९८५७६३७७७७	०६९-४४००९९	९८५२७२४७४
३	प्रदेश नं. १	इलाम	९८५२६०७७७७	०२७-५२००२४	९८५२७२२४२	४२	गण्डकी	म्याग्दी	९८५७६२७७७७	०६९-५२०२७५	९८५२७२५९०
४	प्रदेश नं. १	झापा	९८५२६१७७७७	०२३-४५५०८५	९८५२७२२२५	४३	गण्डकी	नवलपुर	९८५७०८७७७७	०७८-५४०१००	९८५२७२५१६
५	प्रदेश नं. १	खोटाङ	९८५२८०७७७७	०३६-४२०१२१	९८५२७२२४७	४४	गण्डकी	पर्वत	९८५७६१७७७७	०६७-४२०२६२	९८५२७२०७९
६	प्रदेश नं. १	मोरङ	९८५२०५७७७७	०२१-५२५३०१	९८५२७२२३६	४५	गण्डकी	स्याङ्जा	९८५६०४७७७७	०६३-४२०२८४	९८५२७२५१८
७	प्रदेश नं. १	ओखलढुंगा	९८५२८७७७७७	०३७-५२०१७५	०३७-५२०६४२	४६	गण्डकी	तनहुँ	९८५६०६७७७७	०६५-५६०१९९	९८५२७२०९९
८	प्रदेश नं. १	पाँचथर	९८५२६२७७७७	०२४-५२०१९९	९८५२७२२४०	४७	लुम्बिनी	कपिलवस्तु	९८५७०३७७७७	०७६-५६०४६५	९८५२७२२३७
९	प्रदेश नं. १	संखुवासभा	९८५२०७७७७७	०२९-५६०१९९	९८५२७२२५४	४८	लुम्बिनी	परासी	९८५७०४७७७७	९८५७०६५५६०	९८५२७२२३५
१०	प्रदेश नं. १	सोलुखुम्बू	९८५२८२७७७७	०३८-५२०२५०	९८५२७२०३९	४९	लुम्बिनी	रूपन्देही	९८५७०७७७७७	०७१-५२०२००	९८५२७२२४४
११	प्रदेश नं. १	सुनसरी	९८५२०८७७७७	०२५-५६०७२८	९८५२०६३२०१	५०	लुम्बिनी	अर्घाखाँची	९८५७००७७७७	०७७-४२०२९९	९८५२७२०५७
१२	प्रदेश नं. १	ताप्लेजुंग	९८५२६३७७७७	०२४-४६०१९९	९८५२७२२४१	५१	लुम्बिनी	गुल्मी	९८५७०१७७७७	०७९-५२०२३०	९८५२७२२८१
१३	प्रदेश नं. १	तेह्रथुम	९८५२०९७७७७	०२६-४२०१२९	९८५२७२२६२	५२	लुम्बिनी	पाल्पा	९८५७०५७७७७	०७५-५२०५३६	९८५२७२५८०
१४	प्रदेश नं. १	उदयपुर	९८५२८१७७७७	०३५-४२०२१५	९८५२७२२७२	५३	लुम्बिनी	दाङ	९८५७०७७७७७	०८२-५२०१५९	९८५२७२०८४
१५	मधेश	पर्सा	९८५५०७७७७७	०५१-५२०२५१	९८५२७२२३२	५४	लुम्बिनी	प्युठान	९८५७०८७७७७	०८६-४२०३६६	०८६-४६०४८८
१६	मधेश	बारा	९८५५०७७७७७	०५३-५५०३९९	९८५२७२२५१	५५	लुम्बिनी	रोल्पा	९८५७०८७७७७	०८६-६८००९९	०४९-७५७८७३
१७	मधेश	रौतहट	९८५५०३७७७७	०५५-५२०१७७	९८५२७२२३०	५६	लुम्बिनी	रूकुम-पूर्व	९८५७०६७७७७	९८७८९०४८१	०८८-४१३०९७
१८	मधेश	सर्लाही	९८५४०७७७७७	०४६-५२०८६६	९८५२७२२२९	५७	लुम्बिनी	बाँके	९८५७०२७७७७	०८१-५२६१९१	९८५२७२२३८
१९	मधेश	धनुषा	९८५४०७७७७७	०४१-५२६०९९	९८५२७२२२७	५८	लुम्बिनी	बर्दिया	९८५७०३७७७७	०८४-४२०१९९	९८५२७२२३९
२०	मधेश	सिराहा	९८५२८३७७७७	०३३-५२०००५	९८५२७२२२६	५९	कर्णाली	रूकुम-पश्चिम	९८५७०३७७७७	०८८-५३०१८७	९८५२७२२४६
२१	मधेश	महोत्तरी	९८५४०२७७७७	०४४-५२०००९	९८५२७२२२८	६०	कर्णाली	सल्यान	९८५७०४७७७७	०८८-५००७०	०८८-५२०४१५
२२	मधेश	सप्तरी	९८५२८५७७७७	०३१-५२१६३३	९८५२७२२४३	६१	कर्णाली	डोल्पा	९८५७०३७७७७	०८७-५५००५७	९८५२७२२८५
२३	बागमती	सिन्धुली	९८५४०६७७७७	०४७-५२०५५५	९८५२७२२६०२	६२	कर्णाली	हुम्ला	९८५७०३७७७७	०८७-६८०३३३	९८५२७२२७५७
२४	बागमती	रामेछाप	९८५४०५७७७७	०४८-५४००९९	९८५२७२२५६	६३	कर्णाली	जुम्ला	९८५७०३७७७७	०८७-५२००१३	०८७-५२०५०३
२५	बागमती	दोलखा	९८५४०१७७७७	०४९-४२१३३३	९८५२७२२५३७	६४	कर्णाली	कालिकोट	९८५७०३७७७७	०८७-४४००१३	०८७-४४०३१३
२६	बागमती	भक्तपुर	९८५२१७७७७७	०१-६६१४८२१	९८५२७२०६७	६५	कर्णाली	मुगु	९८५७०३७७७७	०८७-४६००९९	९८५२७२२७६१
२७	बागमती	धादिङ	९८५२२४७७७७	०१०-५२०२७९	९८५२७२२४९१	६६	कर्णाली	सुर्खेत	९८५७००७७७७	०८३-५२००२२	९८५२७२०८३
२८	बागमती	काठमाडौँ	९८५२०७७७७७	०१-४२६१४३३	९८५२७२०६८	६७	कर्णाली	दैलेख	९८५७०१७७७७	०८९-४२०१३३	०८९-४१०२५५
२९	बागमती	काभ्रेपलान्चोक	९८५२३७७७७७	०११-४९०२३०	९८५२७२०७५	६८	कर्णाली	जाजरकोट	९८५७०४७७७७	०८९-६८०२५५	०८९-४३३०५१
३०	बागमती	ललितपुर	९८५२२७७७७७	०६६-५५२२०७	९८५२७२०६६	६९	सुदूर पश्चिम	कैलाली	९८५७०४७७७७	०९१-५२११५०	९८५२७२२४२
३१	बागमती	नुवाकोट	९८५२१४७७७७	०१०-५६०३९९	९८५२७२२५३५	७०	सुदूर पश्चिम	अछाम	९८५७०७७७७७	०९८-६२०२२०	९८५२७२३३४
३२	बागमती	रसुवा	९८५२१७७७७७	०१०-५४०२००	९८५२७२२७५	७१	सुदूर पश्चिम	डोटी	९८५७०३७७७७	०९४-४२००९९	९८५२७२०८७
३३	बागमती	सिन्धुपाल्चोक	९८५२२५७७७७	०११-६२००८८	९८५२७२२६०२	७२	सुदूर पश्चिम	बझाङ	९८५७०१७७७७	०९२-४२००६६	९८६४३२६५८२
३४	बागमती	चितवन	९८५५०१७७७७	०५६-५२०९९९	९८५२७२२३३४	७३	सुदूर पश्चिम	बाजुरा	९८५७०४७७७७	०९७-५५४०३१२	९८५२७२७५२
३५	बागमती	मकवानपुर	९८५५०२७७७७	०५७-५२३८११	९८५२७२२५३२	७४	सुदूर पश्चिम	कंचनपुर	९८५७०३७७७७	०९९-५२११३६	९८५२७२२४१
३६	गण्डकी	बागलुङ	९८५७६०७७७७	०६८-५२०२१९	९८५७६६८७००	७५	सुदूर पश्चिम	डडेलधुरा	९८५७०१७७७७	०९६-४२०१७६	९८५२७२२५३
३७	गण्डकी	गोरखा	९८५६०५७७७७	०६४-४२०२३७	९८५२७२२७१	७६	सुदूर पश्चिम	बैतडी	९८५७००७७७७	०९३-४२०२५०	९८५२७२०८५
३८	गण्डकी	कास्की	९८५६००७७७७	०६१-५२००३३५	९८५२७२०८०	७७	सुदूर पश्चिम	दार्चुला	९८५७०२७७७७	९८५७०४४५५	९७४१४६९००७
३९	गण्डकी	लमजुङ	९८५६०१७७७७	०६६-५२०१९८	९८५२७२६१५						

